

Uitnodiging tot kennisname van S. Kelton, *The deficit myth. Modern monetary theory and how to build a better economy*, Londen, John Murray, 2020, 325 p.

Bespreking door Prof. Dr. Em. L. Cornelis
November 2021

the
**DEFICIT
MYTH**

*Modern Monetary Theory
and the Birth of the People's Economy*

**STEPHANIE
KELTON**

1. Met de publicatie van "The deficit myth" kregen S. Kelton en de Moderne Monetaire Theorie (MMT) harde woorden te verduren vanuit de hoek van de niet-moderne monetaire theorie, waarvan de volgelingen zich graag "orthodoxen" of "klassieken" noemen.

MMT werd andermaal weggezet als heterodox en ongelooftwaardig. S. Kelton werd door voornamelijk mannelijke collega's-economen op persoonlijke verwijten vergast. Lees de mening die G. Noels wereldkundig maakte in de Tijd van 17 mei 2021 ("Moderne Monetaire Troep").

Orthodoxe of klassieke economen vinden het kennelijk "not done" dat zij te horen krijgen dat zij en hun discipline het verkeerd voorhebben. Het stoort hen mateloos te lezen dat het orthodoxe (klassieke) monetaire beleid met de vinger wordt gewezen als verantwoordelijk voor de ontregelingen van het samenlevingsverband, van de wereldorde, van het klimaat en van de ecologische evenwichten.

2. "The deficit myth" verdient die afwijzende en vijandelijke ontvangst allerminst.

Het heeft alles wat een degelijk wetenschappelijk werk moet hebben. Het is rijk gedocumenteerd en onderbouwd.

Het onderzoekt de orthodoxe (klassieke) monetaire theorie en toetst daaraan originele inzichten, ontleend aan de MMT. Het legt gedetailleerd en gemotiveerd de zwakheden van het orthodoxe monetaire beleid bloot.

Technische concepten zoals geld, fiat-geld, geldschepping, belasting, externe financiering, overheidsschuld, begrotings- en handelstekorten... worden bevattelijk toegelicht, zowel in het kader van het traditionele monetaire beleid, als in dat van het begrotingsbeleid, waarvoor S. Kelton en de MMT een lans breken.

Het boek is bovendien goed en toegankelijk geschreven en gestructureerd.

De, al te snel door de bocht gaande kritiek schiet voornamelijk met scherp op (vermeende) krachtlijnen van de MMT, maar mist de kern van het betoog van S. Kelton, hoewel zij daarover niet de minste twijfel laat bestaan.

Zonder het (neo)kapitalisme, economische cycli of de gekapitaliseerde groei van het BNP ter discussie te stellen, toont Kelton aan dat de MMT een veel betere beurt maakt dan het orthodoxe monetaire beleid, wanneer het erop aankomt ieders welzijn in samenlevingsverband ter harte te nemen.

3. Zoals uit de twee laatste hoofdstukken blijkt (p. 191-263, met als titels “7. The deficits that matter” en “8. Building a better economy”) heeft Kelton een samenleving op het oog die ontregelingen aanpakt en ontmijnt in plaats van ze te veroorzaken.

Voor Kelton zijn monetaire theorie en economie geen doelstellingen op zichzelf, maar loutere instrumenten die aan het samenlevingswelzijn ondergeschikt zijn. Hun resultaten moeten in functie van dat objectief worden beoordeeld.

Dat blijkt overduidelijk wanneer zij in hoofdstuk 7 (p.191-228, The deficits that matter), zonder schroom, ingaat op de ontregelende tekorten (“deficits”) die de samenleving ondermijnen. Dat zijn niet de begrotings-, handels- of sociale zekerheidstekorten maar wel, in die volgorde : de werkgelegenheid/werkloosheid; het (afwezige) spaarvermogen; de gebrekkige gezondheidszorg; het gebrekkige onderwijs; de verouderde (en gevaarlijke) publieke infrastructuur; de klimaatontregelingen en het democratische deficit, veruiterlijkt door (toenemende) patrimoniale ongelijkheden.

Kelton heeft het over tekorten in haar thuisland (de Verenigde Staten van Amerika), maar de opsomming kan ook moeiteloos op de EU en haar lidstaten worden toegepast.

Het zevende hoofdstuk legt uit waarom Kelton “The deficit myth” schreef, wat er moet veranderen.

Van daaruit gaat het, in het achtste hoofdstuk (p. 229-263; “Building a better economy”), over niet-discretionaire en discretionaire begrotingsvoorstellen die er, op basis van de MMT, toe strekken tot een monetaire theorie en een, daarop gebouwde economie te komen, die de opgesomde ontregelingen (deficits) neutraliseren.

4. De kritiek op “The deficit myth” is venijnig, zelfs kwaadaardig wanneer orthodoxe (klassieke) economen onvermeld en onbesproken laten dat Kelton, met de MMT, een samenlevingsmodel (veel ruimer dan een economisch model) uitwerkt dat (vastgestelde en

vaststelbare) ontregelende deficits aanpakt, die mede aan het traditionele monetaire beleid toerekenbaar zijn.

Die “verzwijging” is des te misleider doordat de kritikasters even onbesproken laten hoe het door hen verdedigde monetaire beleid en de, daarmee gevoede economie de ontregelingen kunnen keren. Een verwijzing naar A. Smith’s A theory of moral sentiment, dat overigens elke democratische verantwoording mist, volstaat niet.

Om de draagwijdte van de, in het achtste hoofdstuk uitgewerkte voorstellen te vatten, zijn de eerste zes hoofdstukken verplichte lectuur. Daarin rekent Kelton af met de mythen van de zgn. onhoudbare staatsschuld en van de zgn. even onhoudbare begrotings-, handels- en sociale zekerheidstekorten, voorwendsel om, wereldwijd, geen of onvoldoende aandacht te schenken aan het welzijn van de overgrote meerderheid.

5. In het eerste hoofdstuk (p. 15-40, Dont’ think of a household) maakt zij duidelijk dat een overheid, die de controle over haar munt heeft (“currency-issuer”) niet met een huishouden is te vergelijken dat inkomsten (uitgedrukt in een munt) moet verwerven om daarmee zijn uitgaven te bekostigen. Kelton noemt dit “(TAB)S” : uitgeven kan pas nadat de belastingen zijn betaald en/of er leningen zijn aangegaan (taxing and borrowing before spending).

In tegenstelling tot huishoudens, kan de “currency issuer” zich immers steeds alle financiële middelen in de eigen munt verschaffen om zijn doelstellingen te verwezenlijken. Geldschepping is voor dergelijke overheid niet meer dan een boekhoudkundige operatie. Zij schept het geld en geeft het uit, zodat zij daarna belastingen (in die munt) kan heffen en, in die munt, leningen kan aangaan : voor currency-issuers gaat het over S(TAB), niet over (TAB)S.

Met zin voor humor en met verwijzing naar (het gezonde verstand van) Warren Mosler, een Amerikaans investeerder, legt Kelton uit dat geldschepping (en de uitgave ervan) voor dergelijke overheid het middel is om te bekomen dat de personen die onder haar gezag staan, aan de slag gaan om de overheidsdoelstellingen (het overheidsbeleid) te verwezenlijken. Zij moeten geld(inkomen) verwerven om in hun levensonderhoud te voorzien en hun levensomstandigheden op peil te houden. Voor de overheid is geldschepping een voorafgaande voorwaarde om belastingen te kunnen heffen (te innen) en om leningen in haar munt aan te gaan. Belastingen en leningen zijn overigens manieren om het geldvolume in

omloop onder controle te houden, om de vraag naar (en, onrechtstreeks, het aanbod van) producten, goederen en diensten te reguleren. Zij bepalen het prijsniveau en derhalve de inflatie.

6. Die benadering wekt de toorn op van orthodoxe economen. Zij menen dat de overheid niet te vertrouwen is en haar uitgaven niet onder controle weet te houden (o.m. G. Noels, Moderne Monetaire Troep (de Tijd van 17 mei 2021); D. Guffens, De Moderne Monetaire Theorie : te mooi om waar te zijn (op www.kbceconomics, 11 juni 2021); NBB, De moderne monetaire theorie van naderbij bekeken (24 juni 2020); N. Gehbrihiwet, F. Van Overbeeck en O. Sleijpen, Moderne Monetaire Theorie biedt geen oplossingen (Opiniebijdrage aan de ESB van 19 april 2021 uitgaande van drie DNB-beleidsmedewerkers).

Het is hier niet de plaats om in te gaan op de vraag met welk gezag economen, overheidsvertegenwoordigers of beleidsmedewerkers zich uitspreken over het overheidsbeleid dat met de Grondwet, het EVRM en de artikelen 2-5 VEU moet overeenstemmen.

Wel gebiedt de eerlijkheid erop te wijzen dat Kelton doorheen The deficit myth onophoudelijk hamert op de noodzaak om geldschepping en overheidsuitgaven onder controle te houden en daarin ook uitwerkt hoe zulks moet gebeuren.

Het is vergeefs in de kritiek zoeken naar redenen die aannemelijk zouden maken dat haar waarschuwingen en voorstellen onwerkzaam zijn.

7. Het tweede hoofdstuk (p. 41-73; Think of inflation) is overigens volledig aan dat aspect gewijd. Hetzelfde thema komt bovendien herhaaldelijk terug in de, daaropvolgende hoofdstukken.

Vermits geldschepping en overheidsbestedingen met als gevolg een begrotingstekort (dat derhalve niet door belastingen of leningen is gefinancierd) neerkomen op de toename van het geldvolume in omloop, kunnen zij leiden tot een opwaartse druk op het prijsniveau van goederen en diensten.

Daaruit volgt dat begrotingstekorten en daardoor olopemde overheidsschulden, op zichzelf genomen, geen teken aan de wand zijn dat de overheid “teveel” zou uitgeven. Prijsstijgingen

(inflatie) zijn dat wel: wanneer ze zich voordoen, zijn de vraag- en de aanbodzijde uit evenwicht. Teveel beschikbare financiële middelen (de vraag) geraken met de bestaande productiecapaciteit van goederen en diensten (het aanbod) niet besteed. Schaarsheid haalt de economie uit evenwicht en leidt naar prijsstijgingen (inflatie).

Kelton maakt zich, in de ogen van de klassieken of orthodoxen, vanzelfsprekend niet sympathiek wanneer ze uitlegt dat werkloosheid een ongepast middel is om dergelijke onevenwichten te vermijden. Monetair beleid dat ertoe strekt met de (speculatieve) bepaling van de interestvoet (op zeer korte termijn) de inflatie onder controle te houden/te krijgen, is, zo toont zij aan, uiteindelijk verantwoordelijk voor het werkloosheidspercentage.

Door krediet en de financiering van activiteiten of investeringen goedkoper of duurder te maken, wordt de geldhoeveelheid in omloop bepaald, evenals de tewerkstelling (die moet worden gefinancierd) en de werkloosheid. Kelton gelooft niet in de almacht van de (speculatief bepaalde) interestvoet, noch in de noodzaak om miljoenen mensen op te zadelen met de levensomstandigheden die werkloosheid kenmerken.

Daardoor gaat bovendien aanzienlijke werkkracht verloren die nuttig kan worden gebruikt om eenieders levensomstandigheden te verbeteren.

8. De remedie laat niet op zich wachten : Kelton pleit onverschrokken voor een overheid die niet enkel met woorden, maar daadwerkelijk naar volledige tewerkstelling streeft door de – veralgemeende – invoering van een jobgarantie, die door de overheid wordt georganiseerd en gefinancierd.

Dat alles betekent niet dat zij het traditionele monetaire beleid – gebaseerd op de interestvoet als inflatiewapen – resoluut van de hand wijst : het blijft een instrument tussen vele andere mits het past in het geheel van maatregelen waarmee de overheid (currency-issuer), via de economie, het samenlevingswelzijn nastreeft, dat volledige tewerkstelling (met jobgarantie) én prijsstabiliteit vergt.

Met verwijzing naar het onderzoek van de Amerikaanse econoom A.P. Lerner toont Kelton aan dat de verwezenlijking van beide objectieven hand in hand gaan.

Zij licht toe (wat in het achtste hoofdstuk wordt hernomen) hoe de jobgarantie is uit te werken en neerkomt op een wisselwerking tussen privé- en overheidssector, waarbij beiden te winnen hebben.

De jobgarantie, gefinancierd door de overheid – ongeacht gebeurlijke begrotingstekorten –, verzekert iedere werknemer van een passende activiteit en een (basis)inkomen dat waardige levensomstandigheden biedt.

Om werknemers tot een overstap te bewegen, zal de privésector hen (iets) betere arbeidsvoorwaarden moeten bieden.

Hun overstap doet de jobgarantie niet vervallen. Wanneer ze, om welke reden ook, hun tewerkstelling in de privésector verliezen, kunnen zij opnieuw een beroep op de jobgarantie doen.

Kelton laat geen kans onbenut om erop te wijzen dat het begrotingsbeleid (ongeacht of het met tekorten dan wel met surplussen gepaard gaat) moet worden bepaald in functie van de, omzichtig te beantwoorden vraag of het de prijsstabiliteit nadelig beïnvloedt, dan wel ondersteunt (zie o.m. p. 72-73).

9. Laatstgenoemd aspect wordt in het derde hoofdstuk uitgewerkt (p.75-100, The national debt (that isn't)).

Kelton herhaalt dat begrotingstekorten en de (omvang van de) staatsschuld niet richtinggevend zijn voor de overheid die een “currency-issuer” is, wel het inflatoir risico dat daardoor gebeurlijk ontstaat.

Zij onderstreept dat dergelijke overheid steeds de mogelijkheid heeft om de, in haar munt gelibelleerde schuld af te lossen, ongeacht de omvang ervan.

Zij steekt dan ook de draak met politici die, uit onbegrip of omwille van andere redenen, hun (potentiële) kiezers de stuipen op het lijf jagen met verhalen over een zgn. onhoudbare staatsschuld en even onhoudbare overheidsuitgaven.

Lucide, toont zij aan dat het weinig of geen verschil maakt dat een dergelijke overheid zich in schulden steekt, dan wel haar staatsschuld (plots) terugbetaalt.

Vermits de staatsschuld door geldschepping en uitgaven wordt voorafgegaan, terwijl de terugbetaling ervan eveneens met geldschepping kan gebeuren, moeten beide situaties op de zekerheid berusten dat in de samenleving de middelen voorhanden zijn om de toename van financiële middelen op te vangen door een daarop aansluitende productieverhoging van goederen en diensten, wat de prijsstabiliteit bewaakt. Om zich daarvan te vergewissen zijn doelgerichte maatregelen nodig, vooraleer tot een begrotingstekort, een belastingverlaging of, omgekeerd, een vermindering van de staatsschuld te beslissen.

10. Als dat risico onder controle is, hoeft de “currency-issuer” zich geen zorgen te maken over begrotingstekorten, oplopende staatsschuld en de interestlast daarop.

Hij kan dat alles aan.

Overigens bepaalt hij ook, discretionair, de interestvoet die hij bereid is te betalen, zowel op korte als op langere termijn. Investeerders die zijn munt bezitten, hebben geen keuze indien ze “overheidspapier” (met rendement en met terugbetalingszekerheid) in de plaats van “cash” willen.

Ze moeten vrede nemen met de, door de overheid bepaalde interestvoet of, anders, interestloze cash bijhouden (zie ook p. 112-126 van hoofdstuk 4).

Kelton maakt duidelijk dat het voor een currency-issuer een weinig verstandige beslissing is zonder staatsschuld door het leven te gaan of die af te lossen. Geldschepping en uitgaven door de overheid doen financiële middelen aan de samenleving toekomen. De afbetaling van staatsschuld gebeurt zelden door geldschepping omwille van het – mogelijk – inflatoir effect. De terugbetaling gebeurt dus met (verhoogde) belastingen, die financiële middelen aan de samenlevings (en haar economie) onttrekken om ze vervolgens te bezorgen aan schuldeisers, die deze middelen niet gebruiken om met bijkomende uitgaven de economie op hetzelfde peil te houden.

11. Nog meer dan de voorgaande hoofdstukken, doet het vierde hoofdstuk “slikken” (p. 101-126, “Their red ink is our black ink”).

Met verwijzing naar de Britse econoom W. Godley, legt Kelton haarfijn het verband uit dat, in samenlevingsverband, bestaat tussen (toenemende) staatsschuld en (toenemend) welvaartsniveau, op voorwaarde dat die toegenomen welvaart gelijkmatig wordt verdeeld.

In staatsschuld opgestapelde begrotingstekorten zijn dus geen bedreiging of handicap voor het samenlevingswelzijn.

Wat de overheid uitgeeft, wordt (ergens) in de samenleving ontvangen en wordt daarin, idealiter ter ondersteuning van de economie, verder aangewend. De bestedingen, het spaarvermogen, de investeringen... worden erdoor bepaald.

De overheid en de privésector zijn dus geen concurrenten: zij vechten niet om zich "schaarse" geldmiddelen toe te eigenen. De privésector heeft de overheid nodig om over (voldoende) financiële middelen te beschikken en daarmee de economie in evenwicht te houden.

De "currency-issuer" verschaft de (alle) middelen die in de samenleving nodig zijn om haar welzijn en welvaart te verzekeren.

Een daarvan te onderscheiden vraag is hoe de overheidsuitgaven (-tekorten) binnen de samenleving worden verdeeld : wie legt er de hand op. Kelton gaat ook daarop ongezoeten in (zie ook hoofdstuk 7, p. 220-228).

12. Tekorten op de handelsbalans zijn geen vloek, maar een zegen, zo luidt de met het vijfde hoofdstuk verkondigde boodschap, die, met dank aan de internationale handel, uitloopt op een nieuwe, vreedzame wereldordre (p. 127-159, "Winning at trade").

Het handelstekort laat de "currency-issuer" en zijn samenleving toe te genieten van goederen of diensten die elders worden geproduceerd of voorbereid.

Niet de handelsbalans is een probleem, wel het verlies van tewerkstelling doordat goederen en diensten elders worden geproduceerd/voorbereid, dan wel omdat productiecapaciteit naar elders wordt verplaatst.

Dat probleem pakt Kelton aan met de (eerder besproken) jobgarantie die o.m. op lokale productie kan worden gericht.

Zij is scherp voor zgn. “structurele hervormingen van de arbeidsmarkt” waardoor aan de arbeidskost wordt gemorrelt om de prijscompetitiviteit van goederen en diensten te verbeteren. De “flexibele” arbeidsmarkt gaat met verdoken werkloosheid en verslechterende arbeidsvoorwaarden gepaard.

Als alternatief stelt zij, wereldwijd, lokale productie met een gegarandeerd inkomen (jobgarantie) voor, die de rijkste landen (met handelsbalanstekorten) kunnen opleggen om de planetaire grenzen (op het vlak van klimaat/ecologie/biodiversiteit) en de mensenrechten (door daarop afgestemde politieke regimes) te doen eerbiedigen. Dat ligt overigens in de lijn van de wereldwijde onderlinge verbondenheid van levende wezens en ecologische systemen: handelsoorlogen doen het tegendeel.

13. In het zesde hoofdstuk (p.157-190, “You’re entitled”) nagelt Kelton de povere Amerikaanse sociale zekerheid aan de schandpaal.

Zij hekelt de, daaraan ten grondslag liggende, politieke, beleidsbeslissingen die de sociale zekerheid als peperduur en onhoudbaar in het daglicht stellen. Het gaat zover dat personen die op sociale zekerheidsprestaties gerechtigd zijn (“you’re entitled”) als parasieten of wieljeszuigers worden voorgesteld.

Met voorbeelden toont zij aan dat die voorstelling van zaken geen steek houdt : de currency-issuer kan elk sociaal zekerheidsstelsel aan op voorwaarde dat hij zich die mogelijkheid niet zelf ontzegt.

Verwijzend naar de Amerikaanse econoom R. Eisner (p. 184-187) wordt duidelijk gemaakt dat de sociale zekerheidsuitgaven, met inbegrip van -tekorten, de economie in staat stellen de producten en diensten voort en aan de man (m/v/x) te brengen die alle samenlevingsleden nodig hebben.

Met sociale zekerheidsafbouw schiet de economie zich in beide voeten.

Het geeft Kelton de gelegenheid, andermaal, uitvoerig terug te komen op de regel dat sociale zekerheidstekorten pas verantwoord zijn wanneer ervoor wordt gezorgd dat de economie de (productie)capaciteit heeft om de, door tekorten ondersteunde vraag naar producten/diensten (bij voorbeeld op het vlak van de gezondheids- of onderwijszorg) op te vangen, waarvoor het overheidsbeleid eveneens moet instaan en zorgen. Zij blijkt zich daartoe

op uitspraken van o.m. voormalig FED-voorzitter A. Greenspan te kunnen beroepen (p. 181-184).

14. Om een betere economie te bouwen (p. 227-263, "Building a better economy") moet die op de samenlevingsdoelstellingen worden afgestemd.

In dat verband is de vraag, voor een currency-issuer, niet hoe hij de constructie zal betalen, maar wel of, in het samenlevingsverband, de vereiste middelen beschikbaar zijn om de, met tekorten of gefinancierde vraag op te vangen (p. 234, "how will you resource it?")?

Wanneer de vereiste (technologische) kennis, de (gevormde) werkkraft, de uitrusting, de fabrieken, de energie, de grondstoffen... in toereikende mate beschikbaar zijn om de, door de overheid gefinancierde doelstelling te verwezenlijken, kan zij alles aan zonder inflatoire gevolgen te veroorzaken.

De MMT heeft een nieuw economisch model als objectief, waardoor de verwezenlijking van de samenlevingsobjectieven niet wordt overgelaten aan het monetaire beleid van economen en centrale bankiers, maar wel aan het (voorzichtige) begrotingsbeleid van de (politiek verantwoordelijke) overheid (p. 235-236).

15. Kelton pleit voor de uitbreiding van "verplichte overheidsuitgaven" (non-discretionary or mandatory part of the budget) (p. 236-254). Het zijn uitgaven die zich, voornamelijk in de sector van de sociale zekerheid, opdringen van zodra wettelijke toepassingsvoorwaarden verenigd raken. Daardoor past het overheidsbeleid zich automatisch aan wanneer de economische omstandigheden zich wijzigen.

De jobgarantie, tot de pensioenleeftijd wordt bereikt, staat daarin centraal samen met de gezondheidszorg.

De personen die denken dat er geen precedents van jobgarantie zijn, hebben het verkeerd voor. Hoewel ze beperkt in tijd en omvang waren, hebben ze, met positieve resultaten, bestaan (p. 252-254): het is geen kwestie van kunnen, maar van willen.

Wat de discretionaire overheidsuitgaven betreft, bepleit Kelton ernstige en doorgedreven voorbereiding om ervoor te zorgen dat die uitgaven de prijsstabiliteit niet in het gedrang brengen. Zij moeten op de maat van de economische productiecapaciteit zijn gesneden (“live within our biological and material means” (p. 256) en “it’s the strain we place on our planet and our productive resources that matters” (p. 257)).

Met die voorzorgsmaatregel kan een economie worden gemaakt die werkelijk aan de samenlevingsbehoeften van eenieder beantwoordt en elkeen waardige levensomstandigheden garandeert.

Besparingen, handelsoorlogen, klimatologische en ecologische ontregelingen... wijzen op een gebrek aan initiatiefzin en creativiteit om het anders aan te pakken en, effectief en efficiënt, voor ieders welzijn in te staan (p. 259-263).

16. Als een rode draad loopt doorheen “The deficit myth” het belang dat toekomt aan de omstandigheid dat de overheid de “currency-issuer” is en dat zij haar schulden (tekorten) in de eigen munt libelleert.

De daaraan verbonden voordelen zijn van onschatbare waarde : de currency-issuer die slechts schulden in de eigen munt heeft, kan – per definitie – niet in financiële moeilijkheden geraken.

Om tal van redenen, besproken door Kelton, geven overheden dat monopolie (soms) op : zij koppelen hun munt aan de munt van een andere overheid; zij gaan leningen aan in een andere dan de eigen munt; zij laten de (overheids)geldschepping over aan een centrale bankier waarover zij geen zeggenschap hebben; in economische of financiële moeilijkheden aanvaarden zij, onder druk van internationale financiële of economische organisaties, maatregelen die in vreemde munt zijn na te komen...

Daardoor worden die overheden “currency-users” zoals huishoudens dat zijn en verzeilen ze in het (TAB)S profiel. Hun (overheids)uitgaven worden afhankelijk van inkomsten uit belastingen en leningen. Zij eten uit de hand van financiële markten die beslissen of zij aan die overheden de (vreemde) munten laten toekomen die zij nodig hebben om hun verplichtingen zowel ten aanzien van hun schuldeisers, als ten aanzien van hun bevolking na te komen.

De uitkomst daarvan is bekend.

De euro-landen hebben zichzelf in een dergelijke, halfslachtige situatie geplaatst door hun nationale munt op te geven en vrede te nemen met een zgn. onafhankelijke Europese Centrale Bank, waarvan de opdracht vnl. tot monetair beleid is beperkt.

De (economische en financiële) belangen die door die gang van zaken en het onderliggende economisch (neo)liberale model worden gediend, moeten de MMT (Kelton) uiteraard verafschuwen.

Dat daarin, gelet op de, met het (neo)liberale economische model bereikte resultaten, verandering moet komen, zoals Kelton beschrijft (hoofdstuk 7), spreekt voor zich.

Verder aanmodderen met dezelfde economische en financiële modellen wordt, gegarandeerd, meer van hetzelfde.

17. Gelieve deze samenvatting op te vatten als een leeslustopwekker. Het werk van Kelton is veel rijker dan deze bespreking weergeeft. Haar inzichten, analyses en ervaringen zijn niet in een paar bladzijden samendrukbaar. Zij kunnen slechts een voorsmaakje geven.

Bij het omslaan van de laatste bladzijde, rijst overigens de (terechte) vraag of private geldschepping door kredietinstellingen verenigbaar blijft met het begrotingsbeleid, dat krachtens en in overeenstemming met de Grondwet, het EVRM en de Unie-waarden en objectieven (artikelen 2 – 5 VEU) aan de (democratische verkozen) wetgever toekomt.

Dat voorrecht voor kredietinstellingen, dat uit lang vervlogen tijden zonder democratische legitimiteit stamt, lijkt volkomen achterhaald.

Wanneer kredietverleners niet langer door het politiek gezag worden gecontroleerd, wat sinds de democratische kanteling in het midden van de vorige eeuw het geval is, is de kans bijzonder groot dat zij spelbrekers zijn en, door kredietverlening, geld scheppen met een finaliteit die vreemd is aan het begrotingsbeleid van de overheid. Hopelijk pakken Kelton en de MMT dat probleem, in de nabije toekomst, aan.

Zoals vermeld, is er bij Kelton geen kwaad woord te vinden over het kapitalisme, de gekapitaliseerde groei van het BNP en zelfs niet over het zich voordoen van economische cycli. Bij dat alles is wel te bedenken dat de, door Kelton bepleite prijsstabiliteit er moet toe leiden dat economische cycli worden geringelood.

Het is dan ook reikhalzend uitkijken naar de wijze waarop Kelton en de MMT zich opstellen ten aanzien van de twee ecologische basisbeginselen.

Zij houden in (1) dat er uit de planeet niet meer mag worden gehaald dan door zijn ecosystemen kan worden geregenereerd en (2) dat er niet meer afval en vervuiling mag worden veroorzaakt dan door die ecosystemen kan worden geabsorbeerd (zie J. Hickel, Less is more. How degrowth will save the world, Londen, Windmill, 2020, p.246 waarbij – voor de goede orde – is te benadrukken dat “degrowth” niet noodzakelijk economische groei uitsluit, op voorwaarde dat de twee ecologische basisbeginselen worden toegepast. Het is derhalve “a planned reduction of excess energy and resource use to bring the economy back into balance with the living world in a safe, just and equitable way” (p.29)).

Moet het begrotingsbeleid door de overheid niet stipt en onverwijld worden afgestemd op die ecologische basisbeginselen om, althans in een (werkelijke) democratie, eenieders rechten en vrijheden inzake veiligheid, gezondheid, onderwijs en zelfbeschikking te vrijwaren?

Het antwoord ligt, na lezing van The deficit myth, voor de hand, maar ongetwijfeld kan verfijnde uitwerking ervan, door Kelton en/of de MMT, voor versnelde en performante toepassing en verwezenlijking zorgen.

L. Cornelis